

**XXI Reunión anual  
Barcelona 16-17-18 Mayo 2018**



## **INFORMACIÓN A LAS MUJERES QUE INVITAMOS**

### **Elaboración nuevo folleto en Cataluña**

Josep A Espinàs

Coordinador Oficina de cribratge de càncer

Pla director d'oncologia



# índice

---

1. Comunicación en el contexto del cribado de cáncer de mama
2. Propuesta para el Programa de Catalunya
  1. Proceso
  2. Resultado
  3. Conclusiones

# Contexto

---

- Cribado cáncer de mama (y la mayoría de intervenciones)
  - Beneficios
  - Efectos no deseados

**balanç**

  - **Complejidad valorar** datos/evidencia balance-> **papel del grupos expertos**
  - No hay posibilidad de beneficios sin riesgo de efectos adversos
  - **Recomendación de (la mayoría) de comités de expertos -> ofrecer el cribado** de cáncer de mama
- Respetar **la autonomía de las personas**
  - **Decisión autónoma/ decisión informada** de la mujer sobre participar o no:
    - Conocimiento relevante
    - Consistente con valores de la mujer
    - Llevada a la práctica
  - **Confiar/delegar en profesionales/instituciones** también es racional

## The benefits and harms of breast cancer screening: an independent review

A report jointly commissioned by Cancer Research UK and the Department of Health (England)  
October 2012.

M G Marmot<sup>\*,1</sup>, D G Altman<sup>2</sup>, D A Cameron  
Panel on Breast Cancer Screening

<sup>1</sup>UCL Department of Epidemiology and Public Health, London, UK; <sup>2</sup>Centre for Statistics in Medicine, University of Oxford, UK; <sup>3</sup>University of Edinburgh Cancer Research Centre, Edinburgh, UK; <sup>4</sup>Department of Surgery and Molecular Oncology, University of Cambridge, UK; <sup>5</sup>Department of Public Health and Primary Care, University of Cambridge, UK and <sup>6</sup>Independent Cancer Patient's Voice, London, UK

Clear communication of these harms and benefits to women is of utmost importance and goes to the heart of how a modern health system should function.



## WHO POSITION PAPER ON MAMMOGRAPHY

### 1. Women aged 50–69 years

#### 1.1 Well-resourced settings

In well-resourced settings, WHO recommends organized, population-based mammography screening programmes for women aged 50–69 years if the conditions for implementing an organized programme specified in this guide<sup>2</sup> are met by the health-care system, and if shared decision-making strategies are implemented so that women's decisions are consistent with their values and preferences. (Strong recommendation based on moderate quality evidence)

- "...if shared decision making strategies are implemented so that women's decisions are consistent with their values and preferences"

Legal Notice | Cookies | Contact | Search



# EUROPEAN COMMISSION INITIATIVE ON BREAST CANCER

European Commission > EU Science Hub > ECIBC > Recommendations

Home Recommendations

## Recommendations on Breast Cancer Screening

[← Back to selection](#)

**QUESTION**

Should organised mammography screening vs. no mammography screening be used for early detection of breast cancer in women aged 50 to 69?



**RECOMMENDATION**

For asymptomatic women aged 50 to 69 years, ECIBC's Guidelines recommend organised mammography screening over no mammography screening (strong recommendation).

Considerations

Implementation

Despite being a strong recommendation, **women should be provided with the information regarding benefits and harms of screening**

## El cribratge de càncer de mama: revisió dels beneficis i efectes adversos

Informe de la Comissió Assessora de Cribratge del  
Pla director d'oncologia.  
Departament de Salut

Maig 2013

## Conclusió i Recomanacions

### CONCLUSIÓ

- El cribratge de càncer de mama té beneficis (reducció de la mortalitat per c. Mama) però també té efectes adversos (falsos positius, sobrediagnòstic)

### RECOMANACIONS

- la **continuitat del Programa**. El benefici del cribratge i el balanç favorable entre benefici i efectes adversos justifica continuar oferint el programa.
- El programa ha **d'oferir a les dones informació sobre els beneficis i efectes adversos del cribratge**, de manera que **permeti fer una decisió de participació informada de la dona**.
- oferir un programa de detecció precoç que **garanteixi la qualitat i s'avalui periòdicament**. Un nivell mínim de qualitat i l'assoliment dels estàndards establerts pel programa, en tot el territori i per a totes les unitats.

# Diferentes abordajes comunicación sobre cribado (I)

(Entwistle. Communicating about screening. BMJ 2008 Sep 22;337:789-91)

---

## 1. “Participa en el cribado!”

- Alentar la participación
- Énfasis: convencer que participe -> (a menudo) no presenta perfil beneficios/efectos no deseados
- Crítica: no respecta la autonomía individual  
– no facilita decisión informada

## Diferentes abordajes comunicación sobre cribado (II)

---

### 2. “Analiza y escoge/decide”

- **Facilitar datos** sobre beneficios y efectos adversos para que las personas tomen una **decisión individual** en base a estos datos
- Énfasis:
  - Importancia de la decisión individual (respetar autonomía)
  - Facilitar datos comparativos resultados cribar/no cribar

## Diferentes abordajes comunicación sobre cribado (III)

---

### ○ Críticas:

- Cada mujer ha de valorar datos detallados sobre efectividad
- Preocupación -> este proceso pueda no conducir a una “buena” decisión (contrario al proceso usual de decisión de la persona)
- Énfasis **excesivo en la racionalidad y decisión independent** -> **concepción limitada de la autonomía:**
  - Idealiza la racionalidad
  - Asume que la colaboración interpersonal i la **confianza comprometen más que promueven la autonomía**

## Diferentes abordajes comunicación sobre cribado (IV)

---

### 3. “Considera una oferta”

- Respetar la autonomía personal sin sobrecargar a la persona de información y proceso de decisión (que tal vez no quiera)
- Invitación más información adicional (folleto)
- **Principios**
  - **Se ofrece/recomienda el cribado**
  - Se explica la **justificación per la recomenadación**
  - **Se alienta/facilita la valoración individual** de la recomendación/ofrecimiento
  - Se **da, y facilita acceso a más, información**
  - **Reconoce** que la oferta/recomendación **puede ser rechazada**

#### **Respuesta de la mujer:**

1. Valorar la confianza y relevancia personal de la oferta en base a la comunicación inicial
2. Buscar y seguir el consejo de un profesional en el que confía
3. Valorar la evidencia por ella misma

# índice

---

1. Comunicación en el contexto del cribado de cáncer de mama
2. Propuesta para el Programa de Catalunya
  1. Proceso
  2. Resultado
  3. Conclusiones

# Informació Programa detecció precoç de càncer de mama



Programa de detecció precoç del càncer de mama

El càncer de mama és una malaltia freqüent a partir dels 50 anys que si es detecta a temps es pot curar.

La mamografia és el mètode més fiable per detectar el càncer de mama a temps.

La mamografia és una radiografia senzilla dels pits que permet detectar lesions molt petites. En les dones de 50 a 69 anys es recomana fer-se-la cada 2 anys.

En alguns casos és necessari fer alguna prova més, però no cal angolar-se, ja que la major part de les vegades es descarta la presència de càncer.

El programa de detecció precoç de càncer de mama ofereix a les dones de Catalunya la màxima qualitat tècnica i professional. L'últim any, a Barcelona hi van participar 44.055 dones i es van detectar 188 càncers.

Molt aviat rebrà una carta de l'Hospital del Mar en què se la citarà. Per a qualsevol dubte o si no rep la carta, truqui al 932 483 078.

**Dels 50 als 69, cal fer-se una mamografia cada 2 anys**

El càncer de mama es pot curar si s'agafa a temps

I si tens cap dubte, trucar al 932 483 078  
Hospital del Mar  
Horari: dies feiners de 8 del matí a 8 del vespre

CatSalut  
Institut Català de la Salut  
Agència de Salut Pública



El càncer de mama i la seva detecció precoç: què cal saber-ne

Programa de detecció precoç del càncer de mama  
Barcelona ciutat

Consorci Sanitari de Barcelona  
Agència de Salut Pública

## Amb una mamografia cada dos anys, el càncer de mama es pot agafar a temps.

La mamografia és una radiografia del pit que permet diagnosticar el càncer de mama quan encara és tan

## Un Programa per a detectar el càncer de mama, molt abans que es manifesti.

El càncer de mama és el tumor més freqüent en les dones i el risc de patir-lo augmenta amb l'edat. Si es detecta a temps, té moltes probabilitats de curació.

Avui en dia, es curen el 85% dels càncers de mama que es detecten quan el tumor encara està poc desenvolupat.

El Departament de Salut, a través del Programa de detecció precoç del càncer de mama, et convida –si tens entre 50 i 69 anys- a fer-te una mamografia gratuïta cada dos anys.

A partir dels 70 anys les dones han de seguir amb les revisions que els indiqui el seu metge.



## Un Programa para detectar el càncer de mama, antes de que se manifieste.

El càncer de mama es el tumor más frecuente en las mujeres, el riesgo de padecerlo aumenta con la edad. Si se detecta a tiempo, tiene muchas probabilidades de curación.

Actualmente, se curan el 85% de los cánceres de mama que se detectan cuando el tumor todavía está poco desarrollado.

El Departament de Salut a través del Programa de Detecció Precoç del Càncer de Mama, te invita –si estàs entre los 50 y 69 años- a hacerte una mamografía gratuita cada dos años.

A partir de los 70 años todas las mujeres deben continuar con las revisiones indicadas por su médico.

## En cas de descobrir alguna anomalia als teus pits, no dubtis en consultar el teu metge.

Tot i que t'hagis fet una mamografia recentment, cal consultar el teu metge sempre que detectis alguna anomalia als pits: alteracions de qualsevol tipus, canvi de color o de textura de la pell, presència de bonyes, dolor, secreció de líquids, canvi de mida o de forma...

Per reduir el risc de patir un càncer, a més a més de fer-te mamografies, és important que segueixis alguns consells:

- Practica exercici físic amb regularitat
- Controla el teu pes
- Limita el consum d'alcohol
- Menja 5 racions de fruita i verdura al dia com a mínim.

## En caso de descubrir alguna anomalía en tus pechos, no dudes en consultar a tu médico.

Aunque te hayas hecho una mamografía recientemente, debes consultar a tu médico siempre que detectes alguna anomalía en los pechos: alteraciones de cualquier tipo, cambio de color o de textura de la piel, presencia de bultos, dolor, secreción de líquidos, cambio de volumen o de forma...

Para reducir el riesgo de padecer un cáncer, además de hacerte mamografías, es importante que sigas algunos consejos:

- Practica ejercicio físico con regularidad
- Controla tu peso
- Limita el consumo de alcohol
- Toma al menos 5 raciones de fruta y verdura fresca al día

La teva tranquil·litat, bé val una petita molèstia

Per aconseguir mamografies de bona qualitat és necessari comprimir el pit uns segons, la qual cosa pot causar una mica de dolor.

Per evitar radiacions innecessàries, és convenient mantenir un interval de dos anys entre mamografies.

Tu tranqui·litat, bé val una petita molèstia

Per aconseguir mamografies de bona qualitat és necessari comprimir el pit uns segons, la qual cosa pot causar una mica de dolor.

Per evitar radiacions innecessàries, és convenient mantenir un interval de dos anys entre mamografies.



## Per quedar-te tranquil·la, participa-hi; tu decideixes.

Properament rebràs una carta de l'Institut Català d'Oncologia -ICO- amb la data, l'hora i el lloc per fer-te una mamografia. Si no la rebessis posa't en contacte amb l'ICO. Trucant al 93.260.74.21 / 93.260.74.38 Per correu electrònic: [cribratgemama@iconcologia.net](mailto:cribratgemama@iconcologia.net)

Si tens algun dubte o et cal més informació, contacta amb l'ICO o pregunta al teu metge.

També tro



GUIA INFORMATIVA

**LA DETECCIÓ PRECOÇ  
DEL CÀNCER DE MAMA**

TARRAGONA - TERRES DE L'EBRE

**FUNCA**  
Fundació per a la Investigació i Prevenció del Càncer

**ERQUÈ D'AQUEST DOCUMENT**

Avant, el diagnòstic i el tractament precoç de moltes malalties és més passible la curació i que es mantinguin millor més temps. Així mateix, hi ha malalties per a les que s'ha demostrat que si s'actua un temps diagnòstic específic de temps i periòdic i en unes certes condicions de qualitat, s'ha pogut diagnosticar-les més precocement per aconseguir un millor resultat. Si el càncer de mama n'és una d'elles. En canvi, el tractament precoç és la menys coneguda i més desconeguda malaltia, fet que ha provocat que les autoritats sanitàries de salut, amb un cert nivell econòmic decidien endegar programes de detecció precoç d'aquesta malaltia. De cara a la població molts d'aquests programes han recollert solament o molt la vessant positiva, amb un missatge totalment cert: la idea que participar en un programa augmenta les probabilitats de sobreviure a un càncer de mama si aquest és...

El missatge és ben cert i el benefici en termes de disminució de mortalitat i de millora de les condicions de vida del conjunt de participants, també. Ara bé, també és cert que, quan el benefici és clar, la possibilitat de participar de forma voluntària i activada de detecció precoç a tota una part de la població, el tracte de oferir una explicació més completa perquè pugui decidir si hi participa o no amb coneixement de causa.

En aquesta guia, doncs, intentem passar a la seva disposició tota la informació d'una manera completa i ordenada, explicant-li als de i als inconvenients i esperant que ajudi a decidir si hi participa o no al Programa de detecció precoç del càncer de mama. I, novament li recomanem que participi en el Programa, ja que, que, en el cas de la detecció precoç d'aquesta malaltia, els de superen clarament els inconvenients. Tanmateix, volem que si no hi participa, ho faci ben informada. Aquesta és la nostra i a aquesta guia, una altra per aconseguir-la.

*S'ha demostrat que la mamografia és un mètode eficaç de diagnòstic precoç del càncer de mama*

*Cal oferir una explicació completa perquè cada dona conegui tots els aspectes de la detecció precoç*

*Novament li recomanem que hi participi, ja que els beneficis superen clarament els inconvenients*



**ÍNDEX**

- 1. Coneixes bélica**
  - Què és el càncer de mama? ..... 3
  - Què és el patró? ..... 4
  - Com es recorre? ..... 4
  - Quines en són les causes? ..... 5
  - Com es pot detectar a temps? ..... 7
- 2. El Programa de detecció precoç del càncer de mama**
  - Introducció ..... 8
  - Objectiu del Programa ..... 10
  - A qui va dirigit? ..... 10
  - Com es convoca a participar-hi? ..... 10
  - La prova: la mamografia ..... 10
  - La comunicació dels resultats ..... 12
  - Altres exploracions per detectar patologia ..... 12
  - Què passa si es detecta un càncer? ..... 13
  - El tractament ..... 13
- 3. Beneficis i inconvenients de la detecció precoç del càncer de mama**
  - Beneficis ..... 15
  - Inconvenients ..... 16
- 4. Raons importants per participar en el Programa**
  - Balanç entre els beneficis i els inconvenients ..... 19
- 5. Algunes recomanacions**
  - Recomanacions per a les dones de més de 50 anys ..... 21
  - Recomanacions per a les dones de 70 anys o més ..... 21
  - Com es pot contactar amb nosaltres ..... 22

# Programa detección precoz de cáncer de mama de Catalunya

---

- **Comissió Assessor de Cribratge** de càncer del Pla director d'oncologia
  - Ofrecer a las mujeres información sobre beneficios y efectos adversos para decisión informada
  - dar (la misma información) a **todas** las mujeres invitadas al Programa

# Que se ha hecho

---

- **CAC -> Grupo de trabajo** (con personas con experiencia pero no expertos)
  - Revisar las posibles estrategias de comunicación
  - Revisar recomendaciones (Guías Europeas, etc.) y experiencia internacional
  - Revisar diferente material nacional e internacional accesible (UK, NL, Italia, Noruega..)
  - Propuesta de “temas” a incluir y propuesta de redactado
    - Revisiones. CA Programa, etc.
    - Diseño final -> Comunicación del Departament de Salut: simplificación, eliminación redundancias
  - Decisión estrategia de información comunicación:
    - Carta invitación
    - Tríptico
    - Web
    - ...

# El càncer de mama

## detecció precoç per mamografia

 Generalitat de Catalunya  
Departament de Salut

### Recoç mama

el càncer més comú a Catalunya.

afecten a més de 3.400 dones cada any a Catalunya.

però cada any encara morim per aquest tumor.

per això et convidem a fer una mamografia

casos, la detecció precoç pot salvar-vos la vida, però com també pot evitar la decisió final de cada dona.



**Dones de  
50 a 69  
anys**

per a fer una mamografia només cal 5-10 minuts.

**5-10  
minuts**

Després de la mamografia us comunicaran els resultats per correu o per telèfon,

### ¿Cris té precoç?

de morir per càncer

les dones que participen al programa fins als 69 anys, s'eviten 5 morts per càncer de mama.

**5 anys menys agressius  
càncers secundaris  
evitar-se un càncer.**

per evitar l'extirpació del pit.

### ¿Efectes adversos de fer més proves?

Després de fer més proves, els resultats poden indicar que cal fer més proves per descartar un possible càncer.

En la majoria dels casos (9 de cada 10), les proves es descarten i no hi ha càncer.

**El risc és que no es detecti un càncer si no hi és.**

Recorda que les dones que participen al seu metge si noten canvis als seus pits.

De cada 1000 participants al programa, poden ser diagnosticats algun tipus de càncer pre-cancerós que podria provocar problemes.

Però no es pot saber si es tracta d'un càncer i quins no, així que pot comportar preocupacions i patir-ne conseqüències.

El Departament de Salut ofereix els seus resultats cada any i els controls per millorar l'efectivitat del Programa. Els beneficis de fer-se una mamografia són superiors als riscos no desitjats.

**Programa de detecció precoç de càncer de mama**

Per més informació sobre la detecció precoç de càncer de mama i el programa al web:

[www.gencat.cat](http://www.gencat.cat)

**1 CatSalut  
Respon**  
Cost de la trucada: segons operadors.

# Contenido tríptico

	<b>Tríptico Catalunya</b>
El porqué del tríptico	<ul style="list-style-type: none"><li>• El cribado es beneficioso pero puede tener efectos adversos -&gt; decisión de cada mujer</li></ul>
Cáncer de mama	<ul style="list-style-type: none"><li>• Incidencia, supervivencia y mortalidad</li></ul>
Qué es la mamografía	<ul style="list-style-type: none"><li>• Detecta precozmente</li><li>• 2 radiografías</li><li>• Compresión</li><li>• Duración</li><li>• Comunicación resultado</li></ul>
Beneficios	<ul style="list-style-type: none"><li>• Reduce mortalidad (5 por 1000 de 50 a 69 años)</li><li>• Tratamiento menos agresivo</li></ul>
Efectos adversos	<ul style="list-style-type: none"><li>• Falsos positivos. Cifra</li><li>• Falso negativo</li><li>• Sobrediagnostico. (5/10 por 1000 de 50 a 69 años)</li></ul>
<b>Más información</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• web, 061 CatSalut respon,...</li></ul>

# Algunos temas de discusión

---

- Longitud del documento adjunto a la invitación:
  - Tríptico/folleto/opúsculo
- Equilibrio/Desequilibrio cantidad texto describe efectos adversos/beneficios (sobrediagnóstico)
- Información cuantitativa en tríptico
  - Si/No
  - Formato: numérico, diagramas, iconos...
  - Cuantificación frecuencia /importancia
    - Cuantificación sobrediagnostico!
- Lenguaje

Técnicamente preciso <-> fácilmente comprensible, más simple
- “Tono”: **“Analiza y decide”** frente **“Considera la oferta”**

# Conclusiones

---

- **Mejora importante** para el programa:
    - Mujeres más y mejor informadas de beneficios y efectos adversos
    - Misma información para todas las mujeres
    - Se puede mejorar en el futuro
  - **Consensos difíciles:**
    - Diferente abordaje información en cribado
    - Precisión terminológica/exhaustividad <-> simplicidad, fácil lectura y comprensión
    - Disparidad enorme en la evidencia cuantitativa del:
      - ~~Beneficio~~
      - Sobrediagnostico
- VilaprinYO E, et al. PLoS One. 2014;9(2):e86858. (Marmot/Euroscreen)
- ....siempre...serán criticados

Moltes gràcies!  
¡Muchas gracias!

